

GUIA DE CLASSE – Segle XX

6. L' IMPACTE ECONÒMIC DE LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL I LA RECONSTRUCCIÓ

El segle XX en la història econòmica contemporània

Figure 6. The diverging historical paths between industry and agriculture during the socio-metabolic transitions from a solar-based energy system to the fossil fuels era (1760-2010)

(1760-2010)					
years	industry	energy supply	transport system	trade	agriculture
1760	First Industrial Revolution based on the steam engine	First transition from solar to coal-based energy system in industrial and transport sectors	First transport revolution: steam railways and vessels	Napoleonic wars blockade	Regionally diverse types of intensive organic agricultures
1770					
1780					
1790					
1800					
1810					
1820					
1830					
1840					
1850					
1860					
1870	Second Industrial Revolution: electric and combustion engines, turbines	Second transition from coal to oil-based energy system	Second transport revolution: cars, trucks, aircrafts	Freeing of trade and First liberal Globalization	
1890					
1900					Coexistence between organic and first green revolution techniques
1910					
1920					
1930					
1940					
1950				Keynesian Golden Age	
1960					
1970					
1980					
1990					
2000	Second neo-liberal Globalization				
2010		Massive adoption and exhaustion of the green revolution			

Source: our own.

The First Globalization and the aftermath of the WWII: Two socio-ecological turning points in European and North American Agricultural Systems

Enric Tello (Universitat de Barcelona),

Abans de la Primera Guerra Mundial

- * els nivells de renda per càpita baixen tal i com es va cap al sud i est d'Europa.
- * Nord- Amèrica i Europa nord- occidental representaven el 18% de la població i el 62% de la renda global (PIB).
- * Segons Aldcroft, l'estabilitat prebel·lica es basa:
 - a) en la facilitat en la circulació de recursos
 - b) no hi ha diferències significatives en la taxa de creixement dels Països industrialitzats (va ésser això més que el patró -or el que va donar estabilitat).

Impacte de la guerra

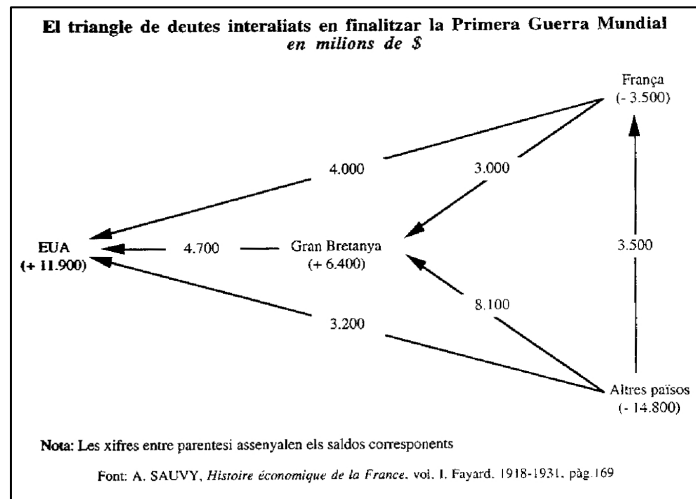
- * pèrdues de població: entre 1914-1921 ≈ 50-60 milions de persones (Rússia, ≈ 50%); poc pes de les morts militars directes.
- * els països perden part de la mà d'obra qualificada, però no hi ha escassetat de treballadors després de la guerra, excepció feta de França. En general hi ha atur alt.
- * destrucció física i pèrdues de capital: Bèlgica i França els que més, però, segurament, alguns petits països més a l'est, major impacte (ex: Polònia). Altres poc: ex: Anglaterra (vaixells de guerra perduts i va perden part de les inversions ultramarines per pagar la guerra).
- * problemes estructurals: la dislocació de les relacions econòmiques va ser més greu que la destrucció física.
- * llegat financer: cost, 260,000 M\$ (per ordre: GB, EEUU, Alemanya, França, Imperi austrohongarès i Itàlia) ≈ 6,5 cops la suma del deute nacional acumulat en el món des de la fi del segle XVIII fins 1913.
- * implicacions financers majors que les de després de la Segona Guerra Mundial, ja que el mètode de control és menor.
- * finançament de la reconstrucció: operacions de crèdit més que impostos (80% o més en crèdits); gran part de crèdit bancari, no d'estalvis. Per tant, més inflació.

- en moments de postguerra, finançar la reconstrucció mitjançant impostos hagués pogut provocar una gran contestació social, ja que les economies familiar estaven malmeses.
- demanar crèdits que no provenien dels estalvis de la societat significava introduir capitals bancaris privats per a la reconstrucció, la qual cosa provocaria inflació que, en part seria positiva per capitalitzar els negocis, però a la vegada era la societat la que finançava la reconstrucció en veure's retallat el poder adquisitiu. Aquesta opció no generaria l'oposició que sí hagués provocat una pujada d'impostos.
- el treball generat per la reconstrucció contribuïa a reduir l'atur i a augmentar la demanda de béns i serveis.

- * degradació financera: major a Europa central i oriental, menor als neutrals i moderada a la resta.

- inflació de preus i depreciació monetària: s'abandona la paritat fixa amb el patró -or.
- els neutrals intenten mantenir o Δ la moneda, malgrat la inflació significativa a l'interior.
- la inestabilitat monetària dificulta la recuperació.
- deutes, reparacions dificulten la reconstrucció financera. *Veure text de Keynes (inclòs a la pràctica 3).*
- Alemanya havia de pagar 33.000 m\$ i els beneficiaris són sobretot França i Gran Bretanya. Es paga com a màxim 1/4.

- * desarticulació econòmica a les potències vençudes:

- Alta Silèsia, dividida entre Alemanya i Polònia.
 - carbó del Ruhr separat del ferro de Lorena
 - indústria tèxtil d'Àustria: fusos a Bohèmia i Moràvia → Txecoslovàquia; telers a Viena i rodalia.
- * desplaçament de l'equilibri d'Europa cap a Amèrica.
- * EEUU: superàvit de la balança comercial i acreedor net. EEUU → acreedor absolut → 3.300 milions \$ nets, si no es compten els préstecs intergovernamentals. Abans de la guerra era deutor per una quantitat similar a la que ara n'és acreedor.
- * deutes i reparacions: EEUU vol recuperar crèdits directament dels aliats, no via reparacions alemanyes.
- * els neutrals i sobretot EEUU i Japó es beneficien.
- * impuls industrial momentani (amb excepcions) per als subdesenvolupats.
- * el 1920 el nivell de producció era per sota al de 1913.
- * excés de capacitat que té a veure amb el nacionalisme econòmic i noves tecnologies
- * canvis polítics i socials: no afavoreixen la recuperació, segons Aldcroft.
- * es demanaven governs més democràtics i més igualtat.
- * a Europa central i oriental: demandes de reforma agrària; el repartiment de terra (excepció de Rússia) no dona beneficis econòmics immediats.

RECUPERACIÓ I PROBLEMES D'INESTABILITAT EN ELS ANYS 20

- * fins ≈ 1925, la majoria dels països es recuperen de la guerra i sovint amb taxes de creixement elevades
- * el 1925, sobretot a Europa central i oriental no es recuperen els nivells de producció d'abans
- * 1925-1929, consolidació i creixement, però panorama inestable
Europa oriental, millor que la occidental però lluny dels països industrials
- * Alguns països → monedes depreciades i finançaments inflacionista de la reconstrucció
 - acabaran no controlant la inflació i la moneda es depreciarà més. Hiperinflació alemanya.
 - els canvis volàtils dificulten el comerç internacional
 - França es beneficià de la inflació i depreciació monetària [Europa oriental i central no, per inelasticitat de l'oferta, i importa car]
 - empreses ineficients a mitjà termini
- * Europa central i oriental:
 - devastació física; ajustaments territorials;
 - caos financer, incloent pressupostos desequilibrats, inflació i inestabilitat monetària;
 - problemes a la balança de pagaments, atur, augment ràpid de la població i reforma agrària;
 - inestabilitat política i organitzacions administratives febles;
 - absència d'una estructura econòmica equilibrada i escassetat de quasi tot.
 - el nacionalisme econòmic havia creat a Europa oriental empreses ineficaces i costos elevats
 - f. 1920s, Europa oriental → exportació de productes primaris (agricultura) i importació de capitals.
- * Europa occidental:
 - efectes menys severs, encara que França i Bèlgica destrossades
 - França el 1925 s'havia recuperat o més. Ajuda del govern ja que confia en les reparacions (es fa una indústria més competitiva) i franc baix (afavoreix el turisme i les exportacions, però el crèdit car). França es beneficià de la inflació i de la depreciació monetària.

Auge darrers anys 20

- * 1925, Tractat de Locarno [canvi de la situació d'Alemanya], Gran Bretanya torna al patró -or, preus agraris remuneradors. L'expansió és un fenomen mundial, però taxes d'atur elevades i capacitat infrautilitzada, millora progressiva de la producció, especulació a Nova York.

- * 1929, Renda per càpita europea > en promig que el 1925 o 1913 [repartida una mica desigualment]
 - Europa oriental ho fa bé, però el 1925 era més endarrerida
- * abans de l'estiu de 1929, tendències recessives independents a Europa però algunes relacionades amb la retirada de diners des d'EEUU [relació amb el crac de 1929].
- * 1913-1929, producte interior creix un 2% a Europa occidental [no tant a Europa oriental] 1929-1938, només la meitat
- * Patró canvis or → es mantenen parcialment o totalment les reserves en divises (sobre 24 Bancs Centrals europeus, el 1913 tenien 12% divises; 1927, 42 % divises)
- * La £ tenia competidor, el \$, i, per tant, no podia desenvolupar la tasca amb poc or com abans.

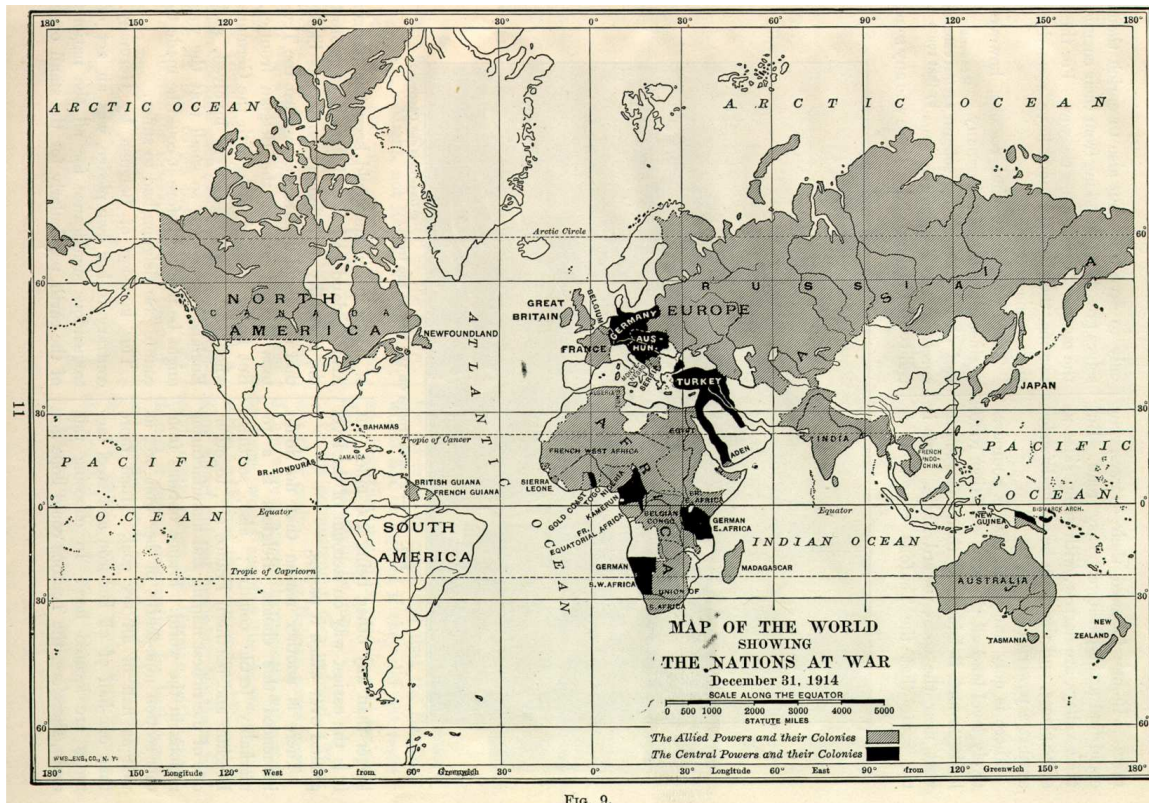

Fig. 9.

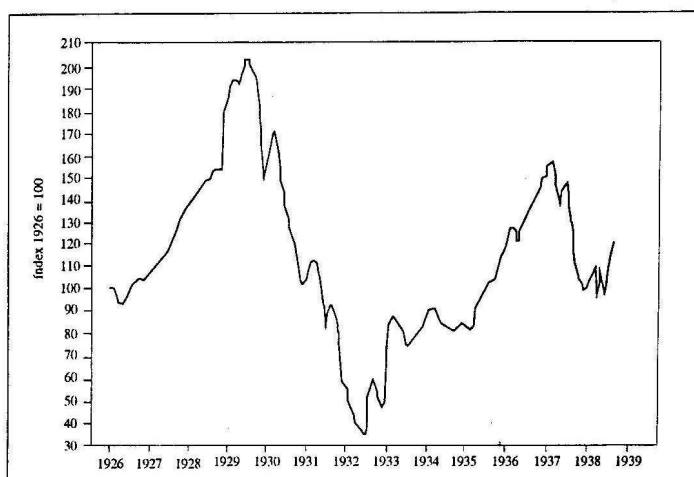
GUIA DE CLASSE – Segle XX

7. LA CRISI DELS ANYS TRENTA: ORIGEN, DESENVOLUPAMENT I RESPOSTES.

Segons Kindleberger

- * situació financera internacional a la fi dels 20 molt inestable
- * sobrevaloració de la lliura esterlina i infravaloració del franc francès que fa que les autoritats franceses acumulin moltes lliures.
- * les reparacions es pagaven amb els préstecs d'EEUU i a la vegada també calien per pagar els interessos dels préstecs governamentals dels EEUU.
- * recuperació a Europa de la producció de gra i sucre especialment, però també els productes industrials acabats i semiacabats. Els preus - especialment els agrícoles- el 1925 detecten una baixa, ja que la recuperació europea se suma als augments de producció fora d'Europa durant la guerra.
- * al 2n trimestre de 1928, puja la borsa de Nova York: es retiren els préstecs a llarg termini d'EEUU a Europa (* Alemanya) i a la perifèria mundial (*Argentina, Australia, Xile i Amèrica Llatina en general).
- * els préstecs dels agents de borsa, emprats per finançar compres dels clients, passen de 3.600M\$ el 30/juny/1927 a 4.900 el 30/juny/1928 i a 6.400 en acabar l'any.
- * els fons absorbits per la borsa (compra directa d'accions o mitjançant préstecs dels agents) implicaren: augment de la taxa d'interès i retirada de préstecs atorgats a l'estranger.
A més s'atreu inversos estrangers i s'estimulen els préstecs a curt termini.
- * el diner s'escapa de la producció real → especulació.
- * Alemanya, Anglaterra, Itàlia i Àustria tenien la depressió des d'abans de l'enfonsament del mercat de valors de Nova York. S'encomana l'enfonsament de la borsa i la baixa dels preus a Europa.

Wall Street: de la febre al «crac» del 29
índex de les cotitzacions de la borsa de Nova York

Font: CH. KINDLEBERGER, *La crisis económica, 1929-1939*, vol. 4 de la *Historia Económica Mundial del Siglo XX*, Crítica, Barcelona, 1985, pág. 128.

- * orígens als EEUU → dues fortes tensions en el sistema econòmic internacional: la ∇ del préstec exterior 1928-29 i punt àlgid de l'auge americà (estiu 1929)
- * als EEUU els comerciants que importaven, per exemple d'Europa, i venien dins els Estats Units eren comissionistes. Quan els bancs de Nova York, davant la temença de que podia punxar la bombolla especulativa, restringeixen el crèdit, els comissionistes han de vendre ràpidament els productes per poder pagar les importacions i, per aconseguir-ho, baixen els preus per fomentar el consum dins els Estats Units ⇒ deflació.

* països deutors: baixa de preus $\Rightarrow$ balança comercial negativa i interessos majors (estan fixats en or).

* els països industrials d'Europa reben un doble impacte

via EEUU

via ∇ importacions de la perifèria (de productes industrials)

així mateix, la perifèria veurà com es redueixen les importacions de primeres matèries i aliments per part dels països industrials

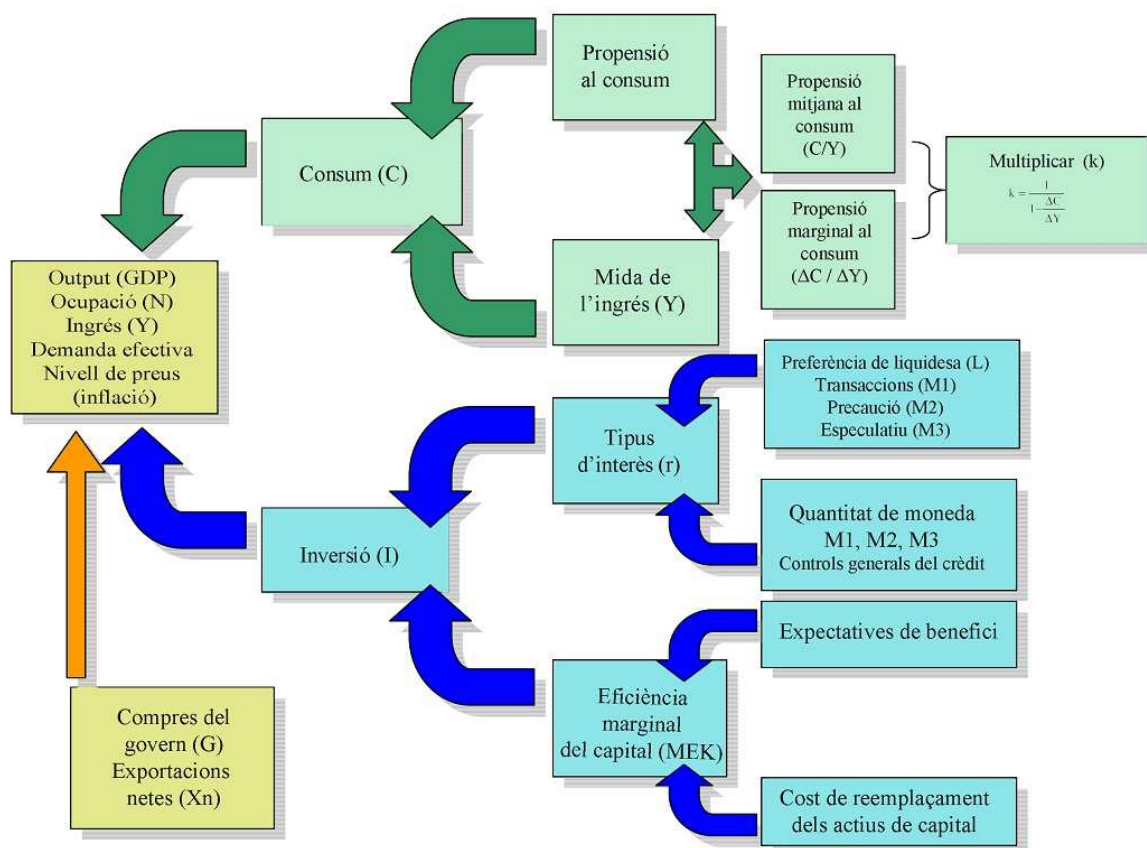
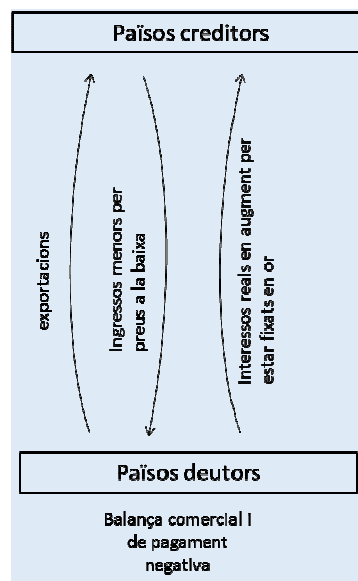
* procés deflacionista $\rightarrow$ acumulatiu $\rightarrow$ enfonsament general del patró or i polítiques restrictives per protegir l'economia nacional.

* comerç europeu: 1928 58.000 m\$; 1935 20.800m\$

* atur: 15 milions d'europeus en el moment pitjor

* en un primer moment, els preus baixen més apresa que els salaris ($\Rightarrow$ Salari real $\uparrow$)

* 1933 Conferència de Londres $\rightarrow$ no s'arriba a una acció comuna davant la $\downarrow$ dels preus i la crisi dels mitjans de pagament.

Versió catalana: E. Vicedo Rius

"An Outline for Keynesian Macroeconomics" (see Dillard, Dudley, *The Economics of John Maynard Keynes*, Prentice Hall, 1948, pp 48-50)

* Keynes: teòric de la crisi [vegeu document complementari sobre Keynes]

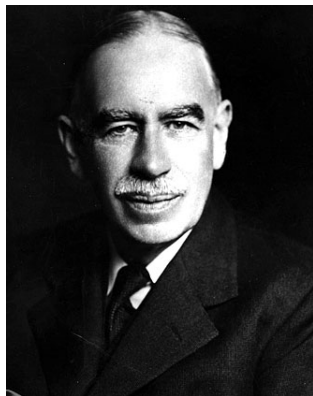
Explicació keynesiana de la depressió segons Heilbroner

- totes les rendes depenen de la despesa.
- entre les despeses que van a l'economia, les inversions que fan les empreses són desanimades quan les expectatives fan un gir desfavorable.
- quan cau la despesa per a inversió, l'economia experimenta una recessió.
- com a conseqüència de la recessió, la gent té menys rendes i, en conseqüència, estalvia menys.
- per això no hi ha cap "riuada" d'estalvis ni cap pressió per fer baixar els tipus d'interès.
- no hi ha cap mecanisme automàtic que faci que la inversió s'elevi novament.
- la conseqüència és que cal la despesa pública en la recessió, amb la finalitat d'originar la necessària expansió de les rendes totals.

Llei de Say: ortodòxia, l'equilibri econòmic s'assoleix amb plena ocupació, la qual cosa implica demanda per al creixement econòmic. Amb aquesta llei no es pot explicar ni la crisi de 1929 ni la recessió de 1937.

Keynes: heterodòxia, revolució, canvi de paradigma; és possible un equilibri econòmic amb atur. El govern pot i ha de realitzar polítiques per incrementar la demanda.

Davant els economistes que parlen de ↓ salaris, Keynes [discrepant de Say] diu que el nivell d'ocupació no és funció del salari, però sí del consum i de la inversió.

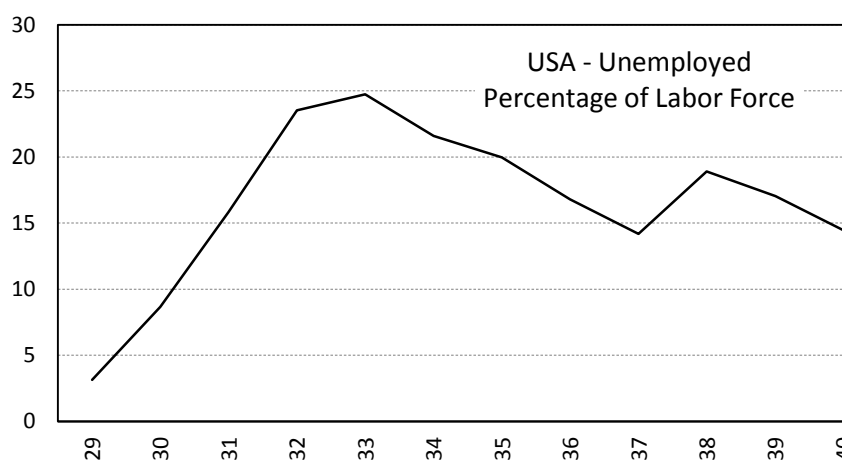
- Proposa augmentar la circulació monetària: mentre hi hagi atur no hi haurà inflació.
- Inversió estatal en obres públiques: Δ demanda i creació d'ocupació; l'estat impulsa l'economia quan la iniciativa privada no té prou dinamisme.

* EEUU: New Deal del president Roosevelt: lluita contra la depressió;

- calien preus ↑: ∇ producció amb indemnitzacions;
- calia estimular el consum: salaris ↑, jornada ↓,

però deixant beneficis a les empreses;

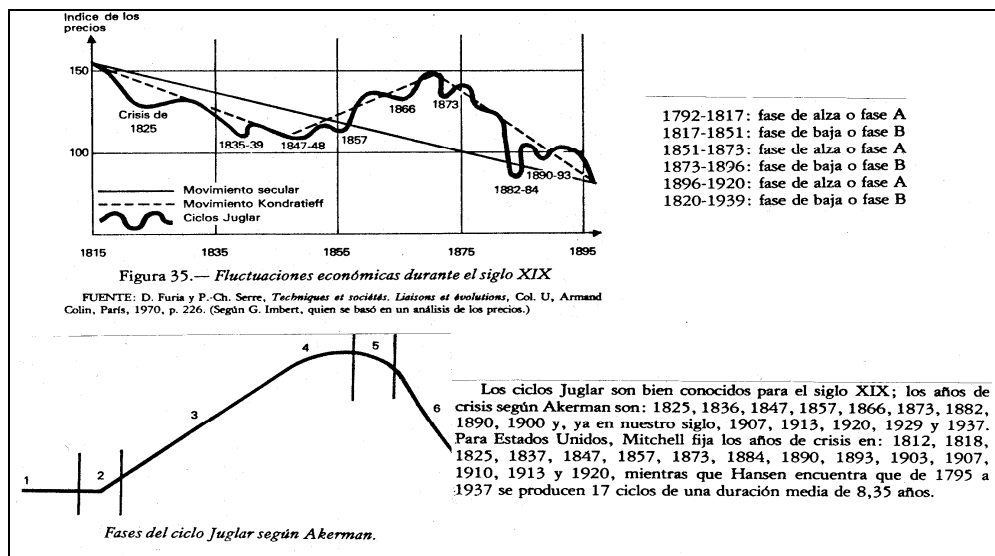
- s'impulsen grans obres públiques com les relacionades amb el riu Tennessee.
 - Vegeu la història de la Tennessee Valley Authority a <https://www.tva.gov/About-TVA/Our-History/The-1930s>

Compareu aquest gràfic d'atur amb l'evolució de Wall Street.

* Amb la intervenció de l'estat a l'economia, s'aturen els cicles tipus Kitchin, Juglar o Kondratieff, que tenien unes durades bastant regulars.

- cicle KITCHIN: durada interanual (3 o 4 anys). Només s'observa estadísticament, no té conseqüències socials (no és percebut per la població).
- cicle JUGLAR (Moviment intradecennal): duren entre 7 i 10 anys. Són cicles més típics i que tenen conseqüències socials.
- cicle KONDRATIEFF o moviment interdecennal: durada entre 50 i 60 anys. Està dividit en dues etapes: A, ascendent; B, descendent.

CARDOSO, C.F.S. i
PÉREZ-BRIGNOLI, H.,
Los métodos de la historia,
Crítica, Barcelona, 1976.

C.25. Total gasto público como porcentaje del PIB a precios corrientes, Europa Occidental, Estados Unidos y Japón, 1913-1999

	1913	1938	1950	1973	1999
Francia	8.9	23.2	27.6	38.8	52.4
Alemania	17.7	42.4	30.4	42.0	47.6
Países Bajos	8.2 ^a	21.7	26.8	45.5	43.8
Reino Unido	13.3	28.8	34.2	41.5	39.7
Media aritmética	12.0	29.0	29.8	42.0	45.9
Estados Unidos	8.0	19.8	21.4	31.1	30.1
Japón	14.2	30.3	19.8	22.9	38.1

a) 1910

Fuente: MADISON, A. (2002) p. 135.

J. Ocampo (2006), *Hª económica mundial y de España*. Oviedo.

New Deal

New Deal, el programa intern de l'administració del president dels Estats Units, Franklin D. Roosevelt, entre els anys 1933 i 1939, que va prendre mesures per aconseguir un alleujament econòmic immediat, així com reformes en la indústria, l'agricultura, les finances, la força d'aigua, la mà d'obra i l'habitatge, augmentant enormement l'abast de les activitats del govern federal. En contra de la tradicional filosofia política nord-americana del laissez-faire, el New Deal generalment va abraçar el concepte d'una economia regulada pel govern per aconseguir un equilibri entre interessos econòmics conflictius.

Gran part de la legislació de New Deal es va promulgar durant els tres primers mesos de la presidència de Roosevelt, que es va conèixer com els Cent Cent. El primer objectiu de la nova administració va ser pal·liar el patiment del gran nombre de treballadors desocupats de la nació. Es van establir agències com la WPA (Works Progress Administration) i el Civil Conservation Corps (CCC) per dispensar

ajudes governamentals a curt termini i d'emergència i per proporcionar llocs de treball temporals, feina a projectes de construcció i treballar amb joves als boscos nacionals. Abans del 1935, el New Deal es va centrar a revitalitzar les comunitats agrícoles i agrícoles afectades pel país. Per reactivar l'activitat industrial, es va concedir a l'Administració nacional de recuperació (ANR) l'autoritat necessària per ajudar a configurar els codis industrials que regeixen les pràctiques comercials, els salaris, les hores, el treball infantil i la negociació col·lectiva. El New Deal també va intentar regular la jerarquia financera de la nació per evitar la repetició de la caiguda borsària del 1929 i les massives fallides bancàries que van seguir. La Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) va atorgar assegurances governamentals als dipòsits bancaris dels bancs membres del Sistema de la Reserva Federal i es va constituir la Comissió de Valors i de Valors (SEC) per protegir el públic inversor de les pràctiques fraudulentades del mercat. El programa agrícola es va centrar en l'Administració d'ajustament agrícola (AAA), que va intentar augmentar els preus controlant la producció de cultius bàsics mitjançant subvencions en efectiu als agricultors. A més, el braç del govern federal va arribar a la zona d'energia elèctrica, establint el 1933 l'autoritat de la vall del Tennessee (TVA), que consistia a cobrir una zona de set estats i subministrar electricitat barata, prevenir inundacions, millorar la navegació i produir nitrats.

El 1935, l'enfocament de New Deal es va desplaçar a mesures destinades a ajudar els treballadors i altres grups urbans. La Llei de Wagner de 1935 va augmentar enormement l'autoritat del govern federal en les relacions laborals i va reforçar el poder organitzador dels sindicats, establint el Consell Nacional de Relacions Laborals (NLRB) per executar aquest programa. Per ajudar el propietari "oblidat", es va aprovar una legislació per refinançar les hipoteques inestables i garantir els préstecs bancaris tant per a la modernització com per als pagaments de la hipoteca. Potser els programes més extensos de tot el New Deal eren les mesures de seguretat social promulgades el 1935 i el 1939, proporcionant beneficis per a vells i vídues, indemnització per desocupació i assegurança de discapacitat. El nombre màxim d'hores i salaris mínims es va establir també a determinades indústries el 1938.

Les mesures, aprovades durant els seus primers cent dies de mandat, havien produït un grau de recuperació limitat a la tardor de 1934, i en les eleccions parcials d'aquest any, els demòcrates es basaven en les seves ja substancials majories. Tot i que el New Deal havia alienat els conservadors, inclosos molts homes de negocis, la majoria dels nord-americans van recolzar els programes de Roosevelt.

Suposant que es necessitava una acció addicional, Roosevelt va introduir un "Segon Nou Acord" el 1935 que incloïa la Llei de la Seguretat Social i la Direcció d'Obra Progressiva. A més, el Congrés Democràtic també va aprovar una revisió fiscal important, etiquetada pels seus oponents com un impost "rics en riquesa", que va elevar les taxes impositives per a persones amb grans ingressos i per a grans corporacions.

Algunes lleis del New Deal van ser declarades inconstitucionals per part de la Cort Suprema dels Estats Units, ja que ni el comerç ni les disposicions fiscals de la Constitució van atorgar a l'autoritat del govern federal la regulació de la indústria ni la realització de reformes socials i econòmiques. Roosevelt, confiat en la legalitat de totes les mesures, va proposar a principis de 1937 una reorganització del tribunal. Aquesta proposta va tenir una oposició vehement i una derrota definitiva, però el tribunal va dictaminar a favor de la resta de la legislació impugnada. Malgrat la resistència dels negocis i altres segments de la comunitat a les tendències "socialistes" del New Deal, moltes de les seves reformes van aconseguir gradualment l'acceptació nacional. Els programes domèstics de Roosevelt van ser seguits en gran mesura en el Fair Deal del president Harry S. Truman (1945–53), i els dos partits principals dels EUA van acceptar la majoria de les reformes del New Deal com a part permanent de la vida nacional.

Text a partir dels articles: New Deal i Eleccions presidencials dels Estats Units del 1936.

Font: *Encyclopaedia Britannica*, Inc. Data d'accés: de juliol 11, 2019.

URL: <https://www.britannica.com/event/New-Deal>

URL: <https://www.britannica.com/event/United-States-presidential-election-of-1936>

Desahuci d'una granja, 1940.

<https://www.loc.gov/exhibits/bound-for-glory/exhibition-items.html>

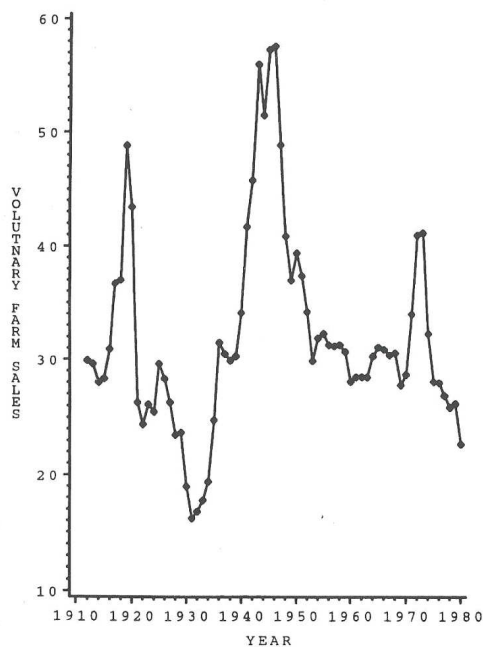

Figure 7.2. Number of voluntary transfers per 1,000 farms, 1912–80. The U.S. Department of Agriculture stopped collecting data after 1980. Data are from the same sources as in Figure 7.1.

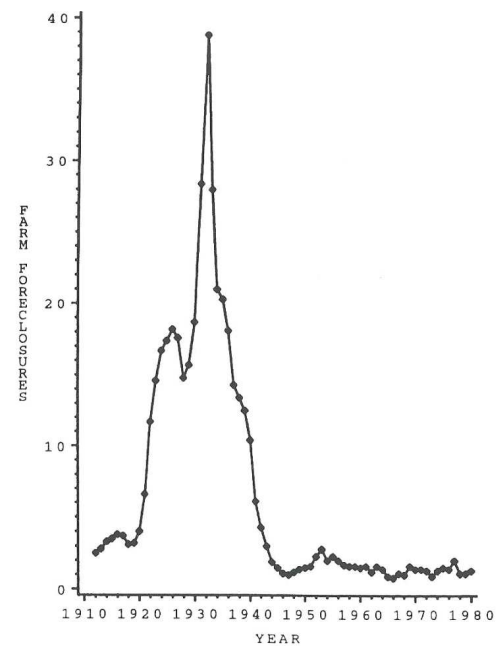

Figure 7.1. The number of foreclosures per 1,000 farms, 1912–80. The U.S. Department of Agriculture stopped collecting data after 1980. Data are from the following sources: for 1912 to 1954, U.S. Department of Agriculture, "Major Statistical Series of the U.S. Department of Agriculture," Agriculture Handbook No. 118 (1957), vol. 6, p. 11; for 1955 to 1966, U.S. Department of Agriculture, *Agricultural Statistics*, 1967 (Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1967), p. 517; for 1967 to 1980, U.S. Department of Agriculture, *Agricultural Statistics*, 1981 (Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1981), p. 421.

Foreclosure: execució hipotecària.

CLARKE, S. H. (1994), *Regulation and the revolution in United States farm productivity*. Cambridge University Press.